

มายาคติและความหมายเรื่องพืชกัญชาในสังคมไทย

Myth and Meaning of Cannabis in Thai Society

ซานิตย์ แสงขาม วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

ฉัตรวรวิทย์ องคสิงห์ วิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

Sanit Saengkhram. College of Social Innovation. Rangsit University.

Chatwaran Ongkasingh. College of Social Innovation. Rangsit University.

Corresponding author, Email : Sanit99@gmail.com

Received: 03 August 2020 ; Revised: 18 August 2020 ; Accepted: 24 August 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง มายาคติและความหมายเรื่องพืชกัญชาในสังคมไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) มายาคติของคนในสังคมไทยที่มีต่อกัญชา 2) การใช้ประโยชน์จากกัญชา และความหมายของคำว่า พืชกัญชาในสังคมไทย 3) สิทธิในการเข้าถึงกัญชา เพื่อใช้เป็นยารักษาโรคด้วยตนเอง หรือ สิทธิ ตามธรรมชาติ และ 4) การต่อสู้เรียกร้อง และการเคลื่อนไหวทางสังคมในมิติด้านกัญชา แนวคิดทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางศึกษา ประกอบด้วย ทฤษฎีมายาคติ แนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยา ทฤษฎีขบวนการทางสังคมใหม่ (New Social Movement-NSM) ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership Theories) แนวคิดเรื่องอำนาจ แนวคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติและแนวคิดเรื่องการต่อสู้เรียกร้อง และการเคลื่อนไหวทางสังคม ผู้ให้ข้อมูลหลักของงานวิจัย จำนวน 20 คน แบ่งออกเป็น 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มหน่วยงานภาครัฐ กลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการ กลุ่มนักเคลื่อนไหวทางสังคม กลุ่มแพทย์แผนปัจจุบัน กลุ่มแพทย์แผนทางเลือก หมอพื้นบ้าน และ กลุ่มผู้ป่วยที่ใช้กัญชาในการรักษาโรค งานวิจัยนี้ใช้วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผลการวิจัยพบว่า

1. มายาคติของสังคมไทยต่อกัญชา ถูกสร้างจากสองทาง คือ ศาสตร์ความรู้ตะวันตกที่ผ่านการเรียนการสอนในโรงเรียนแพทย์ ทำให้ตำรับยา บทบาทของหมอพื้นบ้านหายไปจากสังคมไทย และอีกทาง คือ กฎหมายของรัฐที่ได้มีการสร้างวาทกรรม มายาคติ (Myth) จึงหมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรมซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ เช่นเดียวกับมายาคติของคนในสังคมไทยที่มีต่อกัญชาผ่านจิตสำนึกและการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส กัญชาในมิติของการสื่อถึงแนวคิด ที่ผูกติดอยู่กับคุณค่าทางสังคม เป็นความดี ความชั่ว ความน่ากลัว ความโหดเหี้ยม ต้นเหตุของการก่ออาชญากรรม จนเกิดเป็น “มายาคติ”

2. การใช้ประโยชน์จากกัญชา และการให้ความหมายของพืชกัญชาในสังคมไทย องค์ความรู้ แบบตะวันตกที่มีผลต่อการจัดระบบการจัดการศึกษาได้สร้างมายาคติการใช้ประโยชน์จากกัญชาที่ต้องเรียกโรงงานวิจัยทดลองแบบวิทยาศาสตร์ ตำรับยาดั้งเดิมและองค์ความรู้แบบแพทย์พื้นบ้านถูกกลบด้วย ชุดมายาคติแบบแผนการศึกษาตามแบบตะวันตก และเมื่อไม่มีงานวิจัยในรูปแบบของหน่วยวิชาเภสัชศาสตร์ กัญชาจึงไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นยาในการรักษาตามประโยชน์โดยแท้จริง

3. คนไทยมีสิทธิเข้าถึงพืชกัญชานี้ได้ และเมื่อต้องดื้อแพ่งกับกฎหมายก็จึงต่อสู้ เรียกร้อง และ การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) ในมิติด้านกัญชา กลไกทางสังคมเรื่องกัญชากับการสร้างมายาคติ กระบวนการสำคัญอยู่ที่การตัดสินใจและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในการกำหนดนโยบาย

4. การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่เรื่องกัญชา ทำให้เกิดการสร้างและจรรโลงประชาธิปไตย สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในฐานะผู้กระทำทางการเมือง ทำให้ มีการเปลี่ยนแปลงสังคมและการเมืองที่ไปไกลกว่าเรื่องของการเปลี่ยนแปลงอำนาจรัฐ

คำสำคัญ : มายาคติ ความหมาย กัญชา สิทธิตามธรรมชาติ และวาทกรรม

Abstract

The objectives of the research on myth and meaning of cannabis in Thai society has the objectives were 1) myth of Thai society towards cannabis 2) To utilize from cannabis and the meaning of cannabis in Thai society 3) To study the right to access cannabis for self-healing and the natural rights, and 4) fighting, demanding and social movements in the dimension of cannabis. The theoretical concepts used in this study include the myth theories, the guideline of semiology, New Social Movement-NSM, leadership theories, concepts of power, concepts of natural rights and concepts of claims and social movements. The main informant of this research consisted of 20 informants divided into 6 groups as government agencies, management, academics, social activists, modern medicine, alternative medicine, local healers and medical cannabis patients. This research was qualitative research methods. The used instruments were in-depth interviews and a focus group. The results revealed that

1. The myth of Thai society towards cannabis is created by 2 directions which are Western knowledge from medical schools affecting the drug formulas and the role of local healers disappeared from Thai society. Another direction is to state the law that has a disclosure. Myth means interpretation of cultural beliefs that are minimized as if they were natural as similar to the myth of

Thai society towards cannabis through consciousness and sensory perception. Cannabis also has been enacted according to be good deeds, turpitude, narcissism, cruelty and the cause of the crime until becoming “Myth”

2. Cannabis utilization and the meaning of cannabis in Thai society. Western knowledge has led to an educational management system that has created a myth for the use of cannabis that requires scientific research experiments, traditional medicine, and folk medicine knowledge that were drowned out by myth and western educational plans. When there is no pharmacological research, cannabis is not accepted as a therapeutic drug for real benefits.

3. Thai citizens have the right to access cannabis plant and Thai citizens have can be civil disobedience for their rights and new social movements in the cannabis dimension, social mechanisms on cannabis, and the creation of myths. The important process is the decision-making and participation of Thai citizens in policymaking.

4. New social movements on cannabis have created and sustained democracy onwards. Citizenship is a group gathered for acting politics affecting social and political change which outdistances from government power changes.

Keywords : Myth, meaning, cannabis, natural right, discourse.

บทนำ

สถานการณ์กัญชาในกระแสโลกและในประเทศไทย มีความผันแปรมาโดยตลอด และเป็นระยะเวลาานที่เดียวที่กัญชาถูกมองว่า เป็นสารเสพติด จนกลายเป็นมายาคติที่ฝังรากลึก มายาคตินี้ปิดกั้นโลกทัศน์ที่มีต่อพืชกัญชาในการนำเอากัญชามาใช้ประโยชน์ในมิติทางการแพทย์ หรือมิติด้านอื่นๆ ในสังคมไทย ลักษณะของกัญชา มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า มีชื่อภาษาอังกฤษ Marijuana หรือ Cannabis Indica เป็นพืชล้มลุก เช่นเดียวกับพืชจำพวกหญ้า ลำต้นมีลักษณะเตี้ยและเป็นพุ่ม ขนาดลำต้นสูงประมาณ 2-5 เมตร ลักษณะของใบกัญชามีสีเขียวจัด แยกออกเป็น 5-8 แฉก ทุกแฉกจะมีรอยหยักเป็นเอกลักษณ์ มีดอกออกเป็นช่อเล็กๆ ตามกิ่งและก้านของต้น ทั้งนี้ กัญชามีสารที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท กฎหมายในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยจึงถือว่ากัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษ จากหลักฐานที่ค้นพบ กัญชาผูกพันกับวิถีชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนาน นอกจากจะนำมาใช้ในการเข้าตำรับยาเป็นยารักษาโรคแล้ว ยังมีคุณประโยชน์ในเชิงพิธีกรรมอื่นๆ ที่ส่งผลต่อจิตใจ บางอารยธรรมของโลกในสมัยโบราณยังยกย่องให้กัญชาเป็นพืชศักดิ์สิทธิ์ มีการเชื่อมโยงเข้ากับตำนานของเทพเจ้า บ้างก็นำมาเป็นยาให้เหล่าบรรดาพอมด หมอผีใช้ในการติดต่อสื่อสารกับเทพเจ้า หรือบรรดาผู้วายชนม์ที่ล่วงลับไปแล้ว มีการสันนิษฐานกันว่ามนุษย์รู้จักกัญชามานานกว่า 10,000 ปี (Hamilton, 2009) เมื่อราว 8,000 ปีก่อนคริสตกาล นักโบราณคดีเริ่มค้นพบหลักฐานของการปลูกกัญชาในแปลงเกษตร สำหรับแหล่งกำเนิดของพืชกัญชาสันนิษฐานว่าอยู่ในแถบเอเชียกลาง ประมาณ 2,000 ปีก่อนคริสตกาลมีการใช้กัญชาแห้ง เมล็ดและช่อดอกในกิจกรรมทางศาสนาในอินเดียประมาณ 700 ปีก่อนคริสตกาล กัญชาได้รับการยกย่องให้เป็นสารปรบอารมณชั้นดีในพิธีกรรมทางศาสนาของชาวเปอร์เซีย เมื่อ พ.ศ. 543 ชาว Thracians (ชนเผ่าในยุโรปใต้) เสพกัญชาเพื่อให้ง่วงเมา พ.ศ. 1543 สำหรับประเทศไทยนั้น ได้รับการบันทึกไว้ว่าปลูกกัญชามาช้านานแล้ว นอกจากนั้นกัญชาเคยเป็นสมุนไพรที่นำมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ในโลกตะวันออกมาแล้วกว่า 6,000 ปี ประวัติศาสตร์ของตำรับยาแพทย์แผนไทยก็มีหลักฐานว่า

ได้ใช้ภูมิปัญญามานานแล้วหลายร้อยปี โดยปรากฏตัวอย่างในตำรับยาของ “ตำราพระโอสถพระนารายณ์” ซึ่งเป็นหลักฐานเก่าแก่ที่สุดเมื่อประมาณ 300 ปีก่อนว่า ภูมิปัญญาเป็นส่วนผสมในตำรับยาเพื่อทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตั้งแต่สมัยอยุธยา นอกจากนั้นตำรับยาที่ผสมภูมิปัญญาซึ่งปรากฏหลักฐานเรื่อยมาในบันทึกตำรับยาหลวง โดยสรรพคุณของภูมิปัญญาที่อ้างอิงและได้มีการใช้ภูมิปัญญาเป็นส่วนประกอบของตัวยาในการรักษาโรคหลายชนิด (The Office of Protection wisdom medicine of Thailand, 2012)

จนถึงปัจจุบันการเสกภูมิปัญญาได้แพร่กระจายไปทั่วโลก นอกจากนี้ข้อเท็จจริงในปัจจุบันพบว่า ภูมิปัญญาสามารถช่วยบรรเทาอาการในคนไข้บางราย ซึ่งมีปัญหายากในการควบคุมรักษา รวมถึงโรคกล้ามเนื้อแข็งตัวชนิดต่างๆ ทั้งข้อมูลทางการแพทย์ได้แสดงให้เห็นว่าสารจากภูมิปัญญาใช้ในการรักษาโรคให้ผลดีต่อผู้ที่มีความผิดปกติของเมตาโบลิซึม ผู้ป่วยเบาหวาน โรคลำไส้อักเสบในระบบทางเดินอาหาร และโรคมะเร็ง และมีการเรียกร้องเพิ่มมากขึ้นให้รับรองการใช้ประโยชน์จากภูมิปัญญาในการบำบัดรักษาโรคตามกฎหมายหรือเรียกว่าภูมิปัญญาการแพทย์ แต่อย่างไรก็ตามกลับพบว่า สถานะทางกฎหมายของภูมิปัญญาในปัจจุบันนั้น ถือว่าเป็นสิ่งเสพติดประเภท 5 ตามมาตรา 7 (5) แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 กฎหมายยาเสพติด จึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาภูมิปัญญาในทางการแพทย์ ทั้งแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนทางเลือก และเนื่องด้วยปัญหาคความเจ็บป่วยบางกลุ่มโรคซึ่งการแพทย์แผนปัจจุบันมีข้อจำกัดในการรักษาโดยเฉพาะโรคมะเร็ง ที่มีค่าใช้จ่ายเพิ่มสูงขึ้นมากในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศต่างๆ จึงได้ส่งเสริมการวิจัยยาทางชีวภาพจากวัตถุดิบทางชีวภาพโดยเฉพาะสมุนไพร ซึ่งสมุนไพรหลายชนิดเป็นแหล่งที่มาของยาแผนปัจจุบัน โดยเป็นที่ทราบในทางการแพทย์ถึงสารที่ออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทของภูมิปัญญา ประกอบด้วยสารกลุ่ม แคนนาบินอยด์ (Cannabinoids) ได้แก่ Cannabidiol (CBD) คือ delta-9-tetrahydrocannabinol (THC) ที่มีรายงานว่า มีผลต่อการกระตุ้นของระบบประสาทและมีผลต่อกระบวนการทางอารมณ์ในสารเตตระไฮโดรแคนนาบินอยด์ (THC) ประกอบด้วยสารหลายชนิด และสารกลุ่มแคนนาบินอยด์ ประกอบด้วยสารต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 34 ชนิด ซึ่งสารแคนนาบินอยด์จากพืชภูมิปัญญาให้การรักษาที่ให้ผลดี นอกจากนี้มีรายงานทางการแพทย์จำนวนมากเกี่ยวกับการใช้พืชภูมิปัญญารักษาโรคมะเร็งและนักวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์บางท่านได้ให้ความเห็นว่า สารสำคัญที่ได้จากพืช ภูมิปัญญาที่เรียกว่า Cannabidiol อาจเป็นยาชนิด Promising drug สำหรับกลุ่มโรค neurodegenerative disorders จะเห็นได้ว่าผลงานวิจัยของภูมิปัญญาทางการแพทย์หลายชิ้นได้ชี้ให้เห็นว่าภูมิปัญญามีคุณประโยชน์ทางยาและมีคุณค่าต่อการรักษาโรคเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ข้อมูลทางการแพทย์ดังกล่าวจะเป็นมูลฐานในการสนับสนุนเพื่อการพิจารณาสถานะทางกฎหมายของพืชสมุนไพรภูมิปัญญา

การเข้าถึงพืชภูมิปัญญา หากมองในมุมมองเชิงสิทธิ สิทธิของมนุษย์ทุกคนเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด สิทธิที่ประชาชนสามารถเข้าถึงภูมิปัญญาได้ เป็นสิทธิในตัวเองที่ประชาชนทุกคนควรมีสิทธิที่จะเลือกรักษาชีวิตตนเอง เรียกว่า “สิทธิตามธรรมชาติ” สะท้อนไปถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของจอห์น ล็อค ที่กล่าวไว้ว่า สิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) คือ สิทธิที่กำเนิดมาพร้อมกับมนุษย์ ภูมิปัญญาควรเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการให้ผู้ป่วยที่อาจจะหมดหนทางในการรักษาแล้ว ได้มีสิทธิในการที่จะใช้ มีสิทธิในการที่จะเลือกรักษาตัวเองให้พ้นจากความตาย สิทธิเหล่านี้ขึ้นอยู่กับสิทธิใดๆทั้งปวง แม้กระทั่งสิทธิตามกฎหมาย

ภูมิปัญญาได้กลายเป็นมายาคติ และถูกมองว่าเป็น “ยาเสพติด” หากใครเสกพืชติด ติดแล้วเลิกยาก และเมื่อร่างกายได้รับภูมิปัญญาเกินขนาดก็จะออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ส่งผลให้เกิดอาการมึนเมา นานไปก็กลายเป็นยาเสพติดให้โทษ ทว่าท่ามกลางพิษภัยของผู้เสกภูมิปัญญาจนติด กลับมีสารสกัดน้ำมันภูมิปัญญาที่มีสรรพคุณในการรักษาโรคมากมาย ทำให้ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาทั่วโลกได้หันกลับมาให้ความสนใจเรื่องภูมิปัญญา ส่งผลต่อทัศนคติ ค่านิยม แนวคิดความเชื่อของผู้คนที่เคยมีต่อภูมิปัญญาเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในการนำมาใช้บรรเทา

ความเจ็บปวดจากการรักษาโรคมะเร็งด้วยยาเคมีบำบัด ไปจนถึงความหวังในการปราบปรามผลิตภัณฑ์กัญชาผิดกฎหมาย รวมไปถึงระบบการควบคุมกัญชาของประเทศไทย จึงต้องดำเนินการ “ปลดล็อกระดับการเข้าถึงกัญชาเสรี (Unlock level)” ไปทีละระดับ โดยจะแบ่งเป็นระยะ (Phase) ต่างๆ ซึ่งสถานการณ์การใช้กัญชาในประเทศไทยขณะนี้อยู่ที่ระยะ 3.5 กล่าวคือ ประเทศไทยได้ผ่านระยะที่ 3.0 ที่มีการปลูกและการผลิตกัญชาเพื่อใช้ประโยชน์ทางการแพทย์เป็นที่เรียบร้อยแล้ว (Cultivation & Production for Medical purpose) และอยู่ระหว่างการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ระยะที่ 4.0 คือ การปรับการเข้าถึงกัญชาสู่ระดับชุมชน เพื่อให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเข้าถึงกัญชาในการรักษาตนเองแบบวิถีชาวบ้าน (Self-remedy) แนวคิดนี้จึงนำไปสู่การต่อสู้ เรียกร้อง และเคลื่อนไหวโดยภาคประชาชนที่เรียกร้องให้รัฐบาลปลดล็อกให้กัญชาสามารถเป็นเสรีได้ นำไปสู่การออกนโยบายจากกระทรวงสาธารณสุข ที่ต้องการจุดประกาย และเปลี่ยนแนวความคิดคนในสังคมจาก “ผู้เสพติด คือ ผู้กระทำผิดกฎหมาย” เป็น “ผู้เสพติด ก็คือ ผู้ป่วยคนหนึ่ง” สอดคล้องกับบริบทในสังคมไทย และชุดความคิดนี้นำไปสู่การสร้างการเปลี่ยนแปลงมายาคติของคนในสังคมไทยให้มีทรรณะที่ดี นำเอากัญชามาใช้ในทางที่ถูกต้อง และสร้างประโยชน์สูงสุดให้กับประเทศชาติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษามายาคติของคนในสังคมไทยที่มีต่อกัญชา
2. เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์จากกัญชา และความหมายของคำว่าพืชกัญชาในสังคมไทย
3. เพื่อศึกษาสิทธิในการเข้าถึงกัญชา เพื่อใช้เป็นยารักษาโรคด้วยตนเอง หรือ สิทธิตามธรรมชาติ
4. เพื่อศึกษาการต่อสู้ เรียกร้อง และการเคลื่อนไหวทางสังคมในมิติด้านกัญชา

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีมายาคติ

เป็นทฤษฎีที่ได้รับความนิยมในการศึกษาวิเคราะห์การสื่อความหมายของปรากฏการณ์ต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะงานประเพณีวรรณกรรม ซึ่งเป็นสื่อที่มีการถ่ายทอดเรื่องราวที่แฝงคติความเชื่อและความหมายทางวัฒนธรรม มีการนำทฤษฎีมายาคติมาใช้ในวิเคราะห์ความหมายในปรากฏการณ์ต่างๆ ทฤษฎีมายาคติใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อการประกอบสร้างหรือถอดถอนความหมายให้กับปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ทั้งนี้การใช้ทฤษฎีในทัศนะของโรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) นักสัญวิทยาชาวฝรั่งเศส ผู้ซึ่งก่อวาทะแห่งมายาคติที่ว่า “ทุกอย่างกลายเป็นมายาคติได้หมดสิ้น”

แนวทางการศึกษาเชิงสัญลักษณ์วิทยา

สัญลักษณ์วิทยา หรือสัญลักษณ์ศาสตร์นั้น เป็นวิธีการศึกษาเพื่อให้ได้มาถึงความรู้วิธีการหนึ่ง นักวิชาการได้ให้ความเห็นว่าสัญลักษณ์วิทยาเป็นแบบหนึ่งของการหาความรู้แนวโครงสร้างนิยม (Structuralism) เป็นรูปแบบของการศึกษาหาความรู้แบบโครงสร้าง คือ โครงสร้างไม่ได้นำมาเป็นประเด็นสำคัญ นำไปสู่กระบวนการสร้างมายาคติ และตัวมายาคติ สัญลักษณ์วิทยา จึงเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ อันถือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวของเรา สัญลักษณ์อาจจะได้แก่ ภาษา รหัส สัญลักษณ์ เครื่องหมาย ฯลฯ หรือหมายถึงสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อให้มีความหมายแทนของจริง ตัวจริงในตัวตนและในบริบทหนึ่งๆ

ทฤษฎีขบวนการทางสังคมใหม่ (New Social Movement -NSM)

เป็นขบวนการเคลื่อนไหวเรียกร้องที่ไม่ผ่าน กลไกทางการเมืองที่ดำรงอยู่ เนื่องจากความ ชัดแย้งใหม่เหล่านี้

มีความซับซ้อนเกินกว่าที่สถาบันทางการเมือง ในระบบจะจัดการได้ ลักษณะของการเปลี่ยนแปลง เป็นการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม โดยมีลักษณะของการเปลี่ยนแปลงในเชิงความคิดและค่านิยมของบุคคล มีรากฐานจากแนวคิดประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นหลายพันปีที่ผ่านมา สามารถพิสูจน์ได้ว่าประชาธิปไตย ได้กล่าวถึงในฐานะอุดมการณ์ รูปการปกครอง และในฐานะวิถีทางดำเนินชีวิต สำหรับประชาธิปไตยของระบอบการปกครองที่ใช้อยู่ในโลกปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะเป็นประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม ประชาธิปไตยแบบสังคมนิยมต่างก็ยึดตามคตินิยมของ อับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) อดีตประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกาที่กล่าวว่า “ประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน”

ทฤษฎีภาวะผู้นำ (Leadership Theories)

ผู้นำ (Leaders) เป็นตัวบุคคลหรือกลุ่มบุคคล (Persons) ส่วนภาวะผู้นำ (Leadership) นั้นเป็นสิ่งที่แสดงออกมา (Actions) จากบุคคลที่เป็นผู้นำอย่างเป็นกระบวนการ ดังนั้น การจะเข้าใจความหมายของ “ผู้นำ” ก็มักจะพิจารณาจากตำแหน่ง (Position) ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าว ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการหลอมความแตกต่างทางด้านความคิด ความสนใจ ความต้องการ หรือพฤติกรรมของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลในองค์กรให้หันไปในทิศทางเดียวกันอย่าง มีศิลปะไม่มีความขัดแย้งในองค์กรอีกต่อไปในขณะใดขณะหนึ่ง หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้

แนวคิดเรื่องอำนาจ

ทิศทางและสังเคราะห์หมโนทัศน์เรื่องอำนาจในเชิงมานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เพื่อสามารถนำไปวิเคราะห์สิ่งที่ปรากฏการณ์ที่สะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม เวเบร์อธิบายว่าในการพิจารณาความสัมพันธ์ทางสังคมเราต้องเข้าใจคำหลักสองคำนี้คือหนึ่ง อำนาจ (Power) และสอง สิทธิอำนาจ (Authority) ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคมในสังคมสมัยใหม่

แนวคิดเรื่องสิทธิตามธรรมชาติ

สภาวะทางธรรมชาติของมนุษย์ของลัคนั้นไม่ใช่สภาวะที่ก่อให้เกิดสงครามหรือความขัดแย้งในสังคม ในความเห็นของลัคค มนุษย์ทุกคนสามารถทำความตกลงกับมนุษย์ผู้อื่นในการที่จะเข้ามาอยู่ร่วมกันและรวมกันเป็นสังคมได้ เพื่อการดำรงอยู่และความปลอดภัยของกันและกัน และหลีกเลี่ยงการรุกรานกันและกันโดยกำหนดกติกาของ การอยู่ร่วมกันขึ้นมา และต่างก็ได้สละสิทธิลงโทษผู้ที่ไม่เคารพต่อกติกาของการอยู่ร่วมกันให้แก่รัฐ องค์กรของ รัฐ ซึ่งมีอำนาจบังคับที่เป็นอิสระต่อมนุษย์และอยู่เหนือมนุษย์ทุกคนในประชาคมนั้น และต้องทำเพื่อผลประโยชน์สาธารณะ ประโยชน์สุขของประชาชนเป็น ประชาชนสามารถใช้สิทธิในการต่อสู้ได้

แนวคิดเรื่องการต่อสู้ เรียกร้อง และการเคลื่อนไหวทางสังคม

การเคลื่อนไหวทางสังคม จะถูกกำหนดโดยสภาพของสังคมและบริบททางประวัติศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่นและภูมิภาค (Foweraker, 1995 : 2) เป็นการรวมตัวกันของมวลชนในรูปแบบขบวนการเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองซึ่งมักมีจุดมุ่งหมาย และอุดมการณ์เดียวกันในการเรียกร้อง ต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อหาวิธีการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ถูกต้อง โดยผู้วิจัยจึงได้นำวิธีวิทยาแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded

Theory Approach) หรือที่เรียกว่า ทฤษฎีฐานราก ซึ่งหมายถึง ทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม โดยทฤษฎีจะถูกสร้าง (construct) และได้รับการตรวจสอบ (verify) โดยการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างเป็นระบบ และเป็นการศึกษาปรากฏการณ์จากมุมมองและการให้ความหมายของคนจากปรากฏการณ์ นำข้อมูลที่ได้มาสร้างมโนทัศน์ (concept) และหาความเชื่อมโยงจากมโนทัศน์ต่างๆ ให้ได้ข้อสรุปเชิงทฤษฎีสำหรับอธิบายและทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น (Glaser, 1967) เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบของงานวิจัยที่แท้จริง ในเรื่องของมายาคติของคนในสังคมไทยที่มีต่อกัญชา การให้ความหมายของพืชกัญชาในมุมมองใหม่ที่จะสร้างประโยชน์มากกว่าโทษรับฟังข้อคิดเห็นจากกลุ่มผู้ต่อสู้ เรียกร้อง และเคลื่อนไหวทางสังคมที่เป็นตัวแทนเสียงสะท้อนจากภาคประชาชน รวมไปถึงการสร้างความรู้เข้าใจในเรื่องของสิทธิ สิทธิในการเข้าถึงกัญชาของกลุ่มผู้ป่วยที่ควรพึงมี

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสาร และค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เป็นข้อมูลทุติยภูมิหรือข้อมูลชั้นสอง (Secondary Data) ทั้งจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ งานวิจัย บทความ วารสาร หนังสือ และสิ่งพิมพ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของมายาคติ และกัญชา รวมไปถึงการศึกษาแนวคิดของนักคิดทางด้านสังคมศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้อง และเป็นแนวทางในการจัดทำงานวิจัย จัดทำฐานข้อมูล ในการวิจัย ผู้วิจัยจะใช้การเรียบเรียงข้อมูลไว้เป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลและนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interviews) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักโดยเน้นที่วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ เป็นการสนทนาพูดคุยอย่างเป็นกันเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการหรือนำไปสู่ข้อมูลหลัก ประเด็นในการสัมภาษณ์ เช่น ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไป ความเห็นและมุมมองที่มีต่อกัญชา และบทบาทหน้าที่ของบุคคลนั้นๆที่เกี่ยวข้อง ว่ามีส่วนอะไรในการขับเคลื่อนเรื่อง ของกัญชา เป็นต้น โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้แทนจากภาครัฐ ผู้บริหาร นักวิชาการในมหาวิทยาลัย ราชภัฏ นักเคลื่อนไหวทางสังคม แพทย์แผนปัจจุบัน และผู้ป่วยที่ใช้กัญชาในการรักษาโรค

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นการพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมายขนาดเล็กเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และค้นหารูปแบบกระบวนการ รวมถึงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ต่างๆ ที่เป็นการสะท้อนวัตถุประสงค์ที่ศึกษาวิจัย มีรูปแบบการเก็บข้อมูลด้วยรูปแบบของการพูดคุยอย่างเป็นกันเองในวงสนทนา ลงรายละเอียดเพื่อเก็บข้อมูลแนวคิดในแต่ละบุคคลและนำเอาข้อมูลที่ได้รับกลับมานั้นมาทำการวิเคราะห์ โดยในการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ 2 กลุ่ม จำนวน 10 คน ได้แก่กลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการในมหาวิทยาลัยราชภัฏ จำนวน 7 คน และกลุ่มทีมงานเพจกัญชาชน จำนวน 3 คน

3. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยผู้วิจัยเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการขบวนการเคลื่อนไหวต่อสู้ เรียกร้องของภาคประชาชนในเรื่องของกัญชา ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสังเกตเชิงสำรวจ (Survey) สภาพโดยทั่วไปหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการวิจัย เพื่อหาหลักฐานหรือข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตและจดบันทึกปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ที่มีอิทธิพลต่อผู้ให้ข้อมูลและการวิจัยในทุกด้าน ผู้วิจัยได้ทำการลงพื้นที่ไปร่วมขบวนเดินเท้ากับอาจารย์เดชา ศิริภัทร ประธานมูลนิธิข้าวขวัญ วัดบางปลาหมอ ตำบลดอนกำยาน อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ในวันที่ 21 พฤษภาคม พ.ศ.2562

ขั้นตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับกลับมาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ด้วยรูปแบบการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ถึงแนวคิดของแต่ละบุคคลในมุมมองเรื่องของกัญชา นำไปสู่การสร้างมายาคติใหม่ในการมองกัญชาในมุมที่สร้างคุณค่ามากกว่าให้โทษ เมื่อผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์ครบจำนวน 20 คนแล้วนั้น จะนำเอาข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ โดยทำการวิเคราะห์คำตอบที่ได้รับเป็นรายบุคคล ด้วยชุดคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา ซึ่งคำตอบจะอยู่ในทิศทางเดียวกันในแต่ละกลุ่มและบุคคลหลักที่ให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการประชุมสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) มีการเก็บข้อมูลอย่างละเอียดในแต่ละกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อค้นหามายาคติที่มีต่อกัญชา และการค้นหาความหมายของคำว่าพืชกัญชาในสังคมไทย ตลอดจนการสร้างความหมายใหม่ให้กับสังคมไทย ซึ่งวิธีการสรุปผลข้อมูลของผู้วิจัยจะเน้นไปที่การพิจารณาวัตถุประสงค์ของการวิจัยว่าตรงตามเป้าประสงค์หรือไม่ และก่อนการประมวลผลข้อมูลเพื่อทำการสรุปผลจะมีการตรวจสอบปริมาณข้อมูลว่าเพียงพอและมีความสมบูรณ์สำหรับการวิจัยหรือไม่ หลังจากนั้นจะทำการอธิบายผลการวิจัยเป็นข้อๆ โดยอาศัยทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนเพื่อหา ข้อยุติหรือข้อสรุปของการวิจัย และหลังการอธิบายผล ผู้วิจัยจะให้ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจจะศึกษาค้นคว้าต่อเนื่องเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวต่อไปอีก เพื่อให้การวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. มายาคติ ของคนในสังคมไทยที่มีต่อกัญชา กัญชาในมิติของหน่วยสื่อความหมายหรือ สัญลักษณ์ (Sign) ซึ่งสื่อถึงแนวคิดที่ผูกติดอยู่กับคุณค่าทางสังคมไม่ว่าจะเป็นความดี ความชั่ว ความหลงตนความโหดเหี้ยม ดังเช่น มวยปล้ำของโรลลิงด์ บาร์ตส์ที่ทำหน้าที่แสดงออกซึ่งแนวคิดเหล่านี้อย่างโจ่งแจ้งจนล้นเกิน เช่นเดียวกับกัญชาที่ได้ถูกตราทางกฎหมายและวัฒนธรรมให้เป็นความดี ความชั่ว ความน่ากลัว ความโหดเหี้ยม ต้นเหตุของการก่ออาชญากรรม จนเกิดเป็น “มายาคติ” ได้แก่ วัฒนธรรม ธรรมชาติและ การเสกสรรปั้นแต่ง ดังนั้น มายาคติ (Myth) จึงหมายถึง การสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ เช่นเดียวกับมายาคติของคนในสังคมไทยที่มีต่อกัญชาผ่านจิตสำนึกและการรับรู้ผ่านประสาทสัมผัส พืชกัญชาไม่ได้มีตัวตนอยู่ได้โดยลำพังโดดๆ แต่อาศัยความสัมพันธ์โยงใยระหว่างกันซึ่งประกอบเป็น โครงสร้างขององค์รวม จึงทำให้มีคำสื่อความหมายขึ้นมาได้ พืชกัญชาโดยตัวเองคือพืชชนิดหนึ่งที่มีสารภายในที่มีคุณค่าในการรักษาและหยุดยั้งเซลล์มะเร็ง แต่ก่อนที่จะค้นพบความหมายที่เป็นวิทยาศาสตร์นี้ กัญชาถูกทำหน้าที่อื่นๆ มาก่อนเช่นการสื่อในพิธีกรรมการประกอบเข้าเป็นตำรับยาในสมัยโบราณ การทำหน้าที่สารให้เกิิดสุขและความเคลิบเคลิ้ม แต่ละชุดความหมายเหล่านี้มีคุณค่าในตัวเองและอิงอยู่กับความหมายของเครือข่ายความสัมพันธ์กันเองทั้งหมดของพืชกัญชา พืชกัญชาจึงทำหน้าที่ของตนเองโดยอาศัยหน่วยสื่อความหมายที่เรียกว่า สัญลักษณ์ การสัมผัสกัญชาคือการสัมผัสสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะทางใบ ทางกลิ่น คว้น เพราะสัญลักษณ์ประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัส และความหมายของสัญลักษณ์ก็คือ แนวคิดที่เข้าใจจากถ้อยคำนั้น

2. การใช้ประโยชน์จากกัญชา และความหมายของคำว่าพืชกัญชาในสังคมไทย มายาคตินี้ได้ส่งผลต่อมุมมองในการใช้ประโยชน์จากกัญชา และการให้ความหมายของพืชกัญชาในสังคมไทย องค์ความรู้แบบตะวันตกที่มีผลต่อการจัดระบบการจัดการศึกษาได้สร้างมายาคติการใช้ประโยชน์จากกัญชาที่ต้องเรียก

รื่องงานวิจัยทดลองแบบวิทยาศาสตร์ ตำรับยาดั้งเดิมและองค์ความรู้แบบแพทย์พื้นบ้านถูกกลบด้วยชุดมายาคติแบบแผนการศึกษาตามแบบตะวันตก และเมื่อไม่มีงานวิจัยในรูปแบบของหน่วยวิชาเภสัชศาสตร์ กัญชาจึงไม่ได้รับการยอมรับให้เป็นยาในการรักษาตามประโยชน์โดยแท้จริง กัญชาจัดเป็นพืชชนิดหนึ่ง มีชื่อภาษาอังกฤษ Marijuana หรือ Cannabis ลำต้นมีลักษณะเตี้ยและเป็นพุ่ม ใบสีเขียวจัดมีประมาณ 5-7 แฉก กัญชาผูกพันกับวิถีชีวิตของมนุษย์มาอย่างยาวนาน นอกจากจะนำมาใช้ในการเข้าตำรับยาเป็นยารักษาโรคแล้ว ยังมีคุณประโยชน์ในเชิงพิธีกรรมอื่นๆที่ส่งผลต่อจิตใจ บางอารยธรรมของโลกในสมัยโบราณยังยกย่องให้กัญชาเป็นพืชศักดิ์สิทธิ์ มีการเชื่อมโยงเข้ากับตำนานของเทพเจ้า บ้างก็นำมาเป็นยาให้เหล่าบรรดาพอมดมอมผีใช้ในการติดต่อดสื่อสารกับเทพเจ้า หรือบรรดาผู้วายชนม์ที่ล่วงลับไปแล้วเมื่อราว 8,000 ปีก่อนคริสตกาล นักโบราณคดีเริ่มค้นพบหลักฐานของการปลูกกัญชาในแปลงเกษตร สำหรับแหล่งกำเนิดของ พืชกัญชาสันนิษฐานว่าอยู่ในแถบเอเชียกลาง สำหรับประเทศไทยนั้นได้รับการบันทึกไว้ว่าปลูกกัญชามาช้านานแล้ว นอกจากนั้นกัญชายังเคยเป็นสมุนไพรที่นำมาใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ในโลกตะวันออกมาแล้วนานกว่า 6,000 ปี ประวัติศาสตร์ของตำรับยาแพทย์แผนไทยก็มีหลักฐานว่าได้ใช้ประโยชน์จากกัญชามาช้านานแล้วหลายร้อยปี โดยปรากฏตัวอย่างในตำรับยาของ “ตำราพระโอสถพระนารายณ์” ซึ่งเป็นหลักฐานเก่าแก่ที่สุดเมื่อประมาณ 300 ปีก่อนว่า กัญชาเป็นส่วนผสมในตำรับยา เพื่อถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราชตั้งแต่สมัยอยุธยา การใช้ประโยชน์ของกัญชาจึงสร้างมายาคติขึ้นมาชุดหนึ่งในครั้งโบราณกาลถึงความเป็นพืชที่ใช้เข้าตำรับยารักษาโรค หรือแม้แต่การเป็นพืชเดี่ยวที่ใช้รักษาโรคได้ นอกจากนั้นสารในกัญชายังก่อให้เกิดความสุขซึ่งก่อให้เกิดผลต่อผัสสะและจิตสำนึกรับรู้ของผู้คน ดังนั้นในสมัยก่อนที่จะมีกฎหมายหรือกฎหมาย กัญชาจึงเป็นพืชสมุนไพรทั่วไปที่มีประโยชน์ในฐานะตำรับยา แนวความคิดหลังโครงสร้างนิยม (Post-Structuralism) ให้ความสำคัญกับความหมายของคำและรูปของประโยคและเห็นว่านิทัศน์ตามความคิดของโครงสร้างนิยมเป็นเพียงกลุ่มคำเท่านั้น ดังนั้นรูปสัญลักษณ์จึงเป็นเพียงคำซึ่งอ้างอิงไปถึงคำอื่นๆ และไม่ได้โยงออกไปถึงตัววัตถุอื่นๆ เช่นรูปสัญลักษณ์ของกัญชา ได้ถูกมายาคติของกฎหมายและเรื่องเล่า อันน่ากลัวกระทำให้กัญชากลายเป็นพืชต้องห้าม แนวคิดหลังโครงสร้างนิยมทำให้สามารถวิเคราะห์ต่อไปได้ว่า ความหมายของคำว่ากัญชานั้นไม่ได้ตั้งอยู่อย่างโดดเดี่ยว แต่ยังขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างคำว่ากัญชากับคำอื่นๆ ด้วย ดังนั้นความหมายในกรอบของหลังโครงสร้างนิยมคือกระบวนการ “พลั้ว” ระหว่างความแตกต่างระหว่างรูปสัญลักษณ์และรูปสัญลักษณ์ (The play between the difference from signifier to signifier) ซึ่งไม่ใช่ ความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งอีกต่อไป และเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ตายตัว ความหมายของกัญชาที่ถูกกล่าวว่าเป็น “ยาเสพติด” กับทำให้เป็น “สารเพื่อการวิจัย”

3. สิทธิในการเข้าถึงกัญชา เพื่อใช้เป็นยารักษาโรคด้วยตนเอง สิทธิตามธรรมชาติ ได้บ่งบอกว่าคนไทยมีสิทธิเข้าถึงพืชกัญชานี้ได้ และเมื่อต้องดัดแปลงกับกฎหมายก็จึงต่อสู้เรียกร้อง และการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบใหม่ (New Social Movement) ในมิติด้านกัญชา กลไกทางสังคมเรื่องกัญชากับการสร้าง มายาคติกระบวนการสำคัญอยู่ที่การตัดสินใจและการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการกำหนดนโยบาย สำหรับประเทศไทย กล่าวคือ ไม่ค่อยจะมีการตั้งคำถามหรือมีข้อสงสัยเกี่ยวกับเรื่องความเป็นธรรมชาติภายใต้ระบบกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้กระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย แต่มักจะมีการให้ความสำคัญหรือเน้นย้ำมายาคติหรือความเชื่อที่ว่า “กฎหมายคือความยุติธรรม” ดังนั้นสิ่งที่จะต้องดำเนินเรื่องกัญชาในประเทศไทย คือ เมื่อกฎหมายได้อนุญาตให้มีการเข้าถึงกัญชาแล้วนั้น ประชาชนในประเทศจะต้องเคารพและรักษากฎหมายเอาไว้ เพื่อคงไว้ซึ่งมาตรฐานในการบริหารจัดการ และไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายแก่ประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างประเทศ

4. การต่อสู้ เรียกร้อง และการเคลื่อนไหวทางสังคมในมิติด้านกัญชา ทำให้เกิดการสร้างและจรรโลงประชาธิปไตย สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการรวมกลุ่มของประชาชนในฐานะผู้กระทำทางการเมือง ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสังคมและการเมืองที่ไปไกลกว่าเรื่องของการเปลี่ยนแปลงอำนาจรัฐ สร้างประชาสังคมที่มีความเข้มแข็ง ทำให้ประชาชนมีความตื่นตัว และเปิดพื้นที่การเมืองให้ประชาชนธรรมดาสามัญมากขึ้น สิทธิตามธรรมชาติของคนไทยจึงเด่นชัดขึ้น หลังจากที่ได้มีการแก้ไขกฎหมายในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 โดยได้มีการอนุญาตให้นำกัญชามาทำการศึกษา วิจัย และใช้ประโยชน์ในทางการแพทย์ได้ จึงทำให้หลายภาคส่วน ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้มีการศึกษาค้นคว้า และทำวิจัยเพื่อหาคุณประโยชน์จากกัญชา เพื่อผลิตเป็นยารักษาโรคให้กับประชาชนคนไทย และเมื่อกัญชาถูกนำมาศึกษาอย่างจริงจังในเชิงวิทยาศาสตร์แล้วนั้น ทำให้ประชาชนในประเทศเริ่มตระหนักเห็นคุณค่าของกัญชามากขึ้น เนื่องจากในกัญชามีสารที่ดีและสามารถใช้รักษาโรคได้จริง กระบวนการทางดำเนินกฎหมาย ที่เอื้อให้ประชาชนในประเทศได้มีการเข้าถึงกัญชามากขึ้น ผ่านการแก้ไขกฎหมายและประกาศออกมาใช้ประชาชนได้รับทราบ แม้ว่าจะถูกนำไปใช้ประโยชน์ในกลุ่มที่ทำการศึกษามาก่อนหน้านี้ แต่กลุ่มนี้จะเป็นกำลังหลักสำคัญในการคิดค้นผลิตภัณฑ์ หรือยารักษาโรคจากกัญชา และกระจายสู่ภาคประชาชน แสดงให้เห็นถึงความพยายามของภาครัฐกับการสร้างการเปลี่ยนแปลงเรื่องกัญชาในสังคมไทย ใช้กลยุทธ์ในการบริหารจัดการเพื่อลดล้างความเชื่อเดิมๆ ความกลัวที่มีต่อกัญชา เพื่อสร้างมายาคติที่ดีต่อกัญชาให้กับประชาชนในประเทศ

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ทำไมงานวิจัยนี้จึงวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีมายาคติกับพืชกัญชา สาเหตุเป็นเพราะมายาคติ ได้ถูกจัดให้เป็นทฤษฎีที่อยู่ในกลุ่มโครงสร้างสัญลักษณ์วิทยา (Structural Semiology) ที่ว่าด้วยการประกอบสร้างความหมายทางวัฒนธรรม โดยระบุถึงความหมายอันกลบเกลื่อนผ่านความคุ้นชินในการดำเนินชีวิตในแต่ละวัน พืชกัญชาในงานวิจัยนี้จึงอาจเป็นความหมายเดียวกับ โลกของมวดยปล้ำ อันเป็นบทความวิเคราะห์วัฒนธรรมที่โรลันด์ บาร์ตส์ (Roland Barthes) เขียนในบทความวิเคราะห์วัฒนธรรมเรื่อง “Lemonade ou l'on catche” (โลกของมวดยปล้ำ) เมื่อปีค.ศ.1915-1980 โดยระบุว่ามวดยปล้ำเป็นสิ่งที่สังคมกระฎุมพี (Bourgeoisie) ตราหน้าว่าเป็นกีฬาชั้นต่ำของชาวบ้านธรรมดาคนทั่วไป เป็นการต่อสู้อันป่าเถื่อนที่ยั่วให้เกิดความรุนแรง โดยนำเอามวดยปล้ำมาพิจารณาในแง่ของการสื่อความหมาย (Signification) ทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่ามวดยปล้ำไม่ใช่กีฬา ทว่าเป็นเสมือนละครชีวิตที่จำลองค่านิยมทางวัฒนธรรมเอาไว้ในตรรกะและกลไก ของมันอย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นร่างกายของนักมวดยปล้ำ ตลอดจนอากัปกริยาและสีหน้าท่าทางล้วนถูกใช้เป็นหน่วยสื่อความหมายหรือ สัญลักษณ์ (Sign) ซึ่งสื่อถึงแนวคิดที่ผูกติดอยู่กับคุณค่าทางสังคมไม่ว่าจะเป็นความดี ความชั่ว ความหลงตน ความโหดเหี้ยม ดังเช่น มวดยปล้ำทำหน้าที่แสดงออกซึ่งแนวคิดเหล่านี้อย่างโจ่งแจ้งจนล้นเกิน เช่นเดียวกับบทความอื่นๆ ของบาร์ตส์ ที่ได้วางแนวคิดสำคัญๆ เอาไว้ และผูกโยงกันเข้าเป็นคำจำกัดความที่เรียกว่า “มายาคติ” ได้แก่ วัฒนธรรม ธรรมชาติและการเสกสรรปั้นแต่ง ดังนั้นมายาคติ (Myth) จึงหมายถึงการสื่อความหมายด้วยคติความเชื่อทางวัฒนธรรม ซึ่งถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมือนว่าเป็นธรรมชาติ

พืชกัญชามีได้มีตัวตนอยู่ได้โดยลำพังโดดๆ แต่อาศัยความสัมพันธ์โยงใยระหว่างกันซึ่งประกอบเป็นโครงสร้างขององค์รวม จึงทำให้มีค่าสื่อความหมายขึ้นมาได้ พืชกัญชาโดยตัวเองคือพืชชนิดหนึ่งที่มีสารภายในที่มีคุณค่าในการรักษาและหยุดยั้งเซลล์มะเร็ง แต่ก่อนที่จะค้นพบความหมายที่เป็นวิทยาศาสตร์นี้ กัญชาถูกทำหน้าที่อื่นๆ มาก่อนเช่นการสื่อในพิธีกรรม การประกอบเข้าเป็นตำรับยาในสมัยโบราณ การทำหน้าที่สาร

ให้เกิดความสุขและความเคลิบเคลิ้ม แต่ละชุดความหมายเหล่านี้มีคุณค่าในตัวเองและอิงอยู่กับความหมายของเครือข่ายความสัมพันธ์กันเองทั้งหมดของพีชกัญชา พีชกัญชาจึงทำหน้าที่ของตนเองโดยอาศัยหน่วยสื่อความหมายที่เรียกว่า สัญลักษณ์ การสัมผัสกัญชาคือการสัมผัสสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นทางใบ ทางกลิ่นควัน เพราะสัญลักษณ์ประกอบขึ้นด้วยสิ่งที่รับรู้ด้วยประสาทสัมผัส และความหมายของสัญลักษณ์ก็คือ แนวคิดที่เข้าใจจากถ้อยคำนั้น

คำถามต่อมาจึงมุ่งเน้นไปที่กัญชาถูกมายาคติชุดใดกลบเกลื่อนไว้ให้ดูเหมือนเป็นธรรมชาติ รูปสัญลักษณ์แบบใดที่มายาคติของกัญชาใช้ในการแสดงออกถึงตัวตนของกัญชา ความหมายของรูปสัญลักษณ์ของกัญชา มองผ่านอะไร

รูปลักษณ์ สีสัน สีสัน น้ำหนัก ความหนักแน่น การใช้ประโยชน์ของกัญชาจึงสร้างมายาคติขึ้นมาชุดหนึ่ง ในครั้งโบราณกาลถึงความเป็นพืชที่ใช้เข้าตำรับบารักซาโรค หรือแม้แต่การเป็นพืชเดี่ยวที่ใช้รักษาโรคได้ นอกจากนั้นสารในกัญชายังก่อให้เกิดความสุข ซึ่งก่อให้เกิดผลต่อผัสสะและจิตสำนึกรับรู้ของผู้คน กัญชาในสมัยก่อนที่จะมีกฎหมายหรือกฎหมาย กัญชาจึงเป็นพืชสมุนไพรทั่วไปที่มีประโยชน์ในฐานะตำรับยา

แม้ว่ากฎหมายจะเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมแต่ในอีกมุมหนึ่งการตรากฎหมายให้กัญชาเป็นพืชยาเสพติด และระบุความหมายของยาเสพติดไว้อย่างเป็นกัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติและชีวิตมนุษย์ กฎหมายจึงสร้างมายาคติกัญชาให้กับสังคมด้วยการเข้าครอบงำความหมายเบื้องต้นของกัญชาซึ่งมีความหมายเชิงผัสสะหรือประโยชน์ใช้สอย แล้วทำให้กัญชาสื่อความหมายใหม่ในอีกแบบหนึ่ง

มายาคติของกัญชาที่ถูกจับยึดด้วยกฎหมายเพียงมุมเดียวจึงถูกทอนให้เป็นรูปสัญลักษณ์ที่ไร้ค่า ไม่เป็นที่ต้องการผิดกฎหมาย ใครครอบครองมีความผิดตามโทษของบ้านเมือง สัญลักษณ์นี้ส่งผลให้คนที่รู้ค่าของกัญชาในการใช้ประโยชน์ต้องปลูกแบบหลบๆ ซ่อนๆ และกฎหมายนี้เองที่ให้สิทธิแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการเข้าทำลายต้นกัญชาที่ชาวบ้านปลูกไว้ และมีสิทธิเรียกค่าปรับแก่ผู้ปลูกตามครรลองของกฎหมาย กฎหมายจึงกลายเป็นอำนาจ สังคมดำรงอยู่ท่ามกลางความขัดแย้งของผลประโยชน์และความกดดันจากพลังบีบบังคับ ความขัดแย้งและความสมานฉันท์ (consensus) เป็นความจำเป็นพื้นฐานของกันและกันให้สังคมดำรงอยู่ได้ ความขัดแย้งเกิดจากการไม่สามารถใช้สิทธิในการเข้าถึงสุขภาพของตนเองได้ แต่อยู่ที่สิทธิอำนาจ (authority) ที่คนกลุ่มหนึ่งมีเหนือคนอีกกลุ่มหนึ่ง และผู้บังคับใช้กฎหมายก็เป็นผู้บรรลุแก่อำนาจด้วยความชอบธรรม อำนาจของรัฐได้ขยับความหมาย (Upgrade Connotative Meaning) ของกัญชาให้ลดทอน ด้อยค่าลงให้เป็นความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) ได้ เพราะความหมายโดยตรง (Denotative Meaning) คือ ความหมายที่ทุกคนยอมรับกัน ในขณะที่ความหมายโดยนัยของกัญชาถูกกลบเกลื่อนด้วยอำนาจของกฎหมายและผู้รักษากฎหมาย และกฎหมายได้ใช้อำนาจอันเบ็ดเสร็จเด็ดขาดนี้ “ล็อก” (lock) ความหมายของกัญชาขึ้นใหม่จนกลายเป็นการรับรู้ทางตรง ที่เข้าไปทำงานกับจิตสำนึกรับรู้ของคน ดังจะเห็นได้ว่าแม้เมื่อมีการเคลื่อนไหวที่จะคลายล็อกหรือปลดล็อกกัญชาจากยาเสพติดให้เป็นยา ก็ยังมีผู้ป่วยมะเร็งอีกมากที่ไม่กล้าใช้กัญชา ด้วยสาเหตุที่ไม่อยาก ไม่กล้าและกลัวที่จะทำผิดกฎหมายผู้ป่วยมะเร็งบางคนตายจากไปโดยไม่ยอมทดลองใช้กัญชาเป็นทางเลือก ด้วยความกลัววันนี้

การเล่าเรื่อง (narrative) ของพิษภัยจากกัญชาถูกทำให้เป็นความหมายโดยนัย และทำความเข้าใจความหมายโดยนัย (Connotation) ให้กลายเป็นความหมายโดยตรง (Denotation) อีกครั้งผ่านวาทกรรม เรื่องเล่าอันน่ากลัวของคนเสพกัญชาที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรม เรื่องเล่าเหล่านี้ไม่เคยเปิดพื้นที่ยื่นให้กับคนที่เสพกัญชาและมีผล มีประสบการณ์จากการใช้กัญชา เพราะหากเปิดเผยตัวออกมาจะผิดกฎหมาย และต้องโทษ

กฎหมายเกี่ยวกับกัญชาและการสถาปนาความรู้เกี่ยวกับกัญชาจึงกระทำผ่านเพียงด้านเดียว คือด้านกฎหมายและอำนาจรัฐเท่านั้น การวิเคราะห์มายาคติของบาร์ตส์ (Barthes) จึงเป็นการวิเคราะห์ความหมายที่ได้เข้าไปพัวพันกับอำนาจ (Power) ของสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยมองว่าสถาบันที่มีอำนาจจะสามารถสร้างความหมายและอุดมการณ์ จากสิ่งที่มีความหมายโดยตรง (Denotation) ให้กลายเป็นความหมายโดยนัย (Connotation) ซึ่งจะถูกเพิ่มความหมายจากสถาบันที่มีอำนาจขึ้นไปเป็นขั้นๆ (Upgrade) อย่างไม่ทันสังเกต และนี่จึงเป็นหัวใจหลักที่ (Barthes, 1972) ให้ความสนใจศึกษาสิ่งที่เรียกว่า มายาคติอันเป็นความหมายที่คุ้นชินเพราะสถาบันที่มีอำนาจ (Power) จะสามารถสร้างความหมายที่แฝงเร้นให้ดูเป็นเรื่องธรรมดาให้ดูไร้เดียงสา เสมือนว่าไม่มีความหมายและอุดมการณ์ใดแฝงเร้น ซึ่งจะใช้อำนาจผ่านการวิธีการสร้างวาทะต่างๆ อาทิ การเล่าเรื่อง การให้นิยาม การให้คุณค่า และการสร้างข้อเท็จจริง

อย่างไรก็ตามการให้ความหมายใหม่ของพืชกัญชา หรือการสร้างมายาคติชุดใหม่ สิ่งที่ไม่อาจจะละเว้นไม่กล่าวถึงไม่ได้เลยก็คือ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม Foweraker (1995 : 2) กล่าวว่าทฤษฎีจะถูกกำหนดโดยสภาพของสังคมและบริบททางประวัติศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่นและภูมิภาค อีกนัยหนึ่งก็คือสิ่งที่ Garner in Garner & Tenuto, กล่าวไว้ว่า “เนื้อหาทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจะต้องได้มาจากเรื่องราวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (ที่เกิดขึ้นจริง) นั่นเอง สิ่งที่น่าสนใจในแนวคิดของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมคือแนวคิดของทูเรน (Touraine) เสนอว่า collective action แบ่งได้เป็นสามประเภท คือ ประเภทแรกเป็นเพียงพฤติกรรมการตั้งรับ (defensive action) เมื่อถูกโจมตี ประเภทที่สองเป็นการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่เพื่อปรับเปลี่ยนนโยบายหรือกระบวนกรกำหนดนโยบายของรัฐทั้งสองประเภทนี้ทูเรนไม่ถือว่าเป็นขบวนการทางสังคม ประเภทที่สามคือขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม หมายถึงการรวมกลุ่มเพื่อกระทำการรวมหมู่ที่จงใจเปลี่ยนสัมพันธ์ภาพทางอำนาจหลัก ๆ ของสังคม (Vivien Bennet, อ้างถึง Touraine, 1984 ใน Escobar and Alvarez 1992 : 241) วิเวียน เบนเนต วิจารณ์ว่า คำจำกัดความของทูเรนนั้นเคร่งครัดมากเกินไป เธอเสนอว่าขบวนการประเภทที่หนึ่งและสองนั้น ถ้าหากกระจายตัวไปอย่างกว้างขวางและมีความยั่งยืนยัง อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมระดับกว้างได้ อย่างไรก็ตามข้อเสนองานของทูเรนและวิเวียน เบนเนตได้ส่งผลต่อแนวคิดในการเคลื่อนไหวทางภาคประชาสังคมที่มีต่อประเด็นกัญชา

สังคมไทยต้องยอมรับความจริงประการหนึ่งว่า “อำนาจ” ที่ครอบงำความรู้เรื่องประโยชน์และโทษของกัญชานั้นเป็นอำนาจที่เบ็ดเสร็จถาวรผ่านการตราของกฎหมาย สำหรับนักวิชาการอย่างฟูโกต์นั้นตั้งคำถามในการศึกษาว่า อำนาจนั้นกระทำการได้อย่างไร (Exercise) และผลที่เกิดขึ้นคืออะไร ฟูโกต์ได้กล่าวในเรื่อง The Discourse on Language ว่า ในทุกสังคมจะมีการผลิตวาทกรรม มีการควบคุม เลือกรรการจัดระบบ และการจัดสรรใหม่เพื่อช่วยให้วาทกรรมมีความสำคัญ มีบทบาทอันเกิดจากอำนาจ ระบบนี้เป็นระบบของการกีดกัน ระบบของการควบคุมและจำกัดของวาทกรรม วาทกรรมสำหรับฟูโกต์จึงหมายถึงวิธีการสื่อสารด้วยภาษารูปแบบต่าง ๆ ทั้งการพูด การเขียน สื่อประเภทภาพ ภาษากริยาท่าทาง ฯลฯซึ่งในประเทศไทยนอกจากมีกฎหมายเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ปักตรึงไว้อย่างแน่นหนาแล้ว สังคมยังได้สร้างภาพจำหรือชุดของมายาคติเกี่ยวกับความเลวร้ายของกัญชามากมายอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น การยอมรับสิทธิการเข้าถึงกัญชาของประเทศไทยจึงเป็นความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อกระบวนการสาธารณสุข แม้ว่าจะเป็นเพียงก้าวอย่างต้นๆ ของเส้นทางนี้ แต่ก็ส่งผลก่อให้เกิดความเคลื่อนไหวทางสังคมในวงกว้าง การเคลื่อนไหวภาคประชาชนในการเคลื่อนไหวมีหลายรูปแบบทั้งการเดินเท้า นำประเด็นกัญชาลงถนน “เดินเพื่อผู้ป่วย กัญชารักษาโรค Cannabis Walk Thailand” พร้อมเครือข่ายภาคประชาชนที่มีจิตอาสาและผู้ป่วยได้เดินรณรงค์เป็นเวลา 20 วัน โดยมี

เป้าหมายหลักในการเรียกร้องไปยังหน่วยงานภาครัฐ ในการปรับเปลี่ยนกฎหมายปัจจุบันให้ดีขึ้น อันนำไปสู่ การต้องการให้ข้อมูลที่ถูกต้องต่อสาธารณชนว่า ภัยไข้เจ็บไม่ใช่ยาเสพติด แต่เป็นยารักษาโรคซึ่งการใช้ที่ถูกต้อง จะเป็นประโยชน์มาก โดยเฉพาะการรักษาและแก้ไขปัญหายาเสพติดซึ่งมีราคาถูกลง สามารถลดค่าใช้จ่ายได้มาก โดยเฉพาะลดการนำเข้ายาจากต่างประเทศ นอกจากนี้สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในการเคลื่อนไหวคือการยกระดับ ให้ภัยไข้เจ็บเป็นงานวิจัยเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์ตามครรลองขององค์ความรู้ ซึ่งมหาวิทยาลัย รังสิต โดยดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ ได้สนับสนุนให้หน่วยงานในมหาวิทยาลัยค้นคว้าและทดลองจนได้สารสกัด จากกัญชาที่มีผลในการรักษา รวมทั้งจัดตั้งสถาบันกัญชาศาสตร์ เพื่อกระทำการให้ผู้คนบังเกิดมหายาคติของ กัญชาในความหมายใหม่ที่มุ่งเน้นด้านองค์ความรู้เพื่อเพื่อนมนุษย์

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐ โดยกระทรวงสาธารณสุข ต้องผลักดันและแก้ไขกฎหมายเรื่องกัญชาไม่ให้ป็นยาเสพติดให้ โทษประเภทที่ 5 ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 เพื่อให้ผู้วิจัยที่สนใจทำการศึกษาสามารถ ดำเนินการวิจัยได้ จนเกิดผลที่เป็นรูปธรรม และสร้างการเข้าถึงกัญชาในมิติของยารักษาโรค
2. บทบาทความร่วมมือและการดำเนินงานจากทางภาครัฐ โดยกระทรวงสาธารณสุข ต้องจริงจังไม่เอื้อ ต่อกลุ่มทุนข้ามชาติในนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกัญชาต้องให้ประชาชนได้เข้าถึง และไม่ผิดกฎหมาย
3. พัฒนาและสร้างการเติบโตให้กับกัญชาด้วยการให้ประเทศไทยสามารถผลิตยารักษาโรคจากกัญชา เองได้ ตั้งแต่กลุ่มคนระดับรากหญ้าไปจนถึงกลุ่มคนระดับบน นำไปสู่การสร้างฐานรากให้เข้มแข็ง และเกิด ประโยชน์กับมวลมนุษยชาติต่อไป
4. ส่งเสริมบทบาทและยกระดับวิชาชีพของแพทย์ทางเลือกและหมอพื้นบ้าน โดยกระทรวงสาธารณสุข เพราะถือเป็นด่านแรกที่สำคัญในการรักษาให้กับคนในชุมชน และเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดขึ้นเรื่องของ กัญชากับการรักษาโรคในสังคมไทย
5. การเคลื่อนไหวโดยภาคประชาชน และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแนวใหม่ (New Social Movement :NSM) ยังคงเป็นพลังที่มีอำนาจสูงในการต่อรองกับภาครัฐ
6. การเปลี่ยนแนวคิดของการมองกัญชาของแพทย์แผนปัจจุบัน ให้มองว่ากัญชาไม่ใช่ยาเสพติดด้วย การทำวิจัยเชิงคลินิก ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ในการยืนยันถึงสรรพคุณของกัญชา เพื่อชี้ให้เห็นถึงคุณ ประโยชน์ของกัญชา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับแพทย์แผนปัจจุบันให้กล้าจ่ายยาให้กับผู้ป่วย
7. ประเทศไทยเราสามารถผลิตยารักษาโรคจากกัญชาเองได้ ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับประเทศ ไม่ต้องนำเข้ายาจากต่างประเทศ

บรรณานุกรม

- Barthes, R. (1972). **Mythologies**. New York: Hill and Wang
- Escobar A. & Sonia E. Alvarez, e. (1992). **The Making of Social Movement in Latin America**. New York: Routledge.
- Foweraker, J. (1995). **Theorising Social Movements**. London : Pluto Press
- Glaser. (1967). **Grounded Theory Study. The study of phenomenon from perspective and the definition from people in phenomenon**. Chicago: Aldine
- Hamilton, R. (2009) "Breeding Better Crops" **Scientific American**. 19(2), p.16-17.
- The Office of Protection wisdom medicine of Thailand. (2012). **Textbook of medicine in ancient Thailand in the Reign of King Narai**. Bangkok: the Publisher Organization Welfare.